

Выводы. В заключение следует обратить внимание на одно обстоятельство. Дело в том, что онтогенетическое развитие начинается от зачатия и продолжается до конца жизни [1]. Кратковременная задержка в развитии или его прекращение за отсутствием внутренних или внешних условий, равно как и переход к старению – смещают возрастные границы, что в общем вполне естественно. Но что бы мы ни говорили, жизнь человека от зачатия до ее конца непрерывна. Деление на пренатальное и постнатальное развитие в общем-то условно, т.е. уровни организации пренатального развития нужно объединять с уровнями организации постнатального развития, т.е. мы должны иметь не два раза по пять уровней организации, а сразу десять уровней и плюс еще один, относящийся к выделению периода зрелости. Проблема однако заключается в том, что при переходе от пятого уровня организации пренатальности к первому уровню организации в постнатальности имеет место нарушение вышеописанных закономерностей удвоения периодов. Так, длительность последнего периода пренатальности составляет 6.7 месяца, а длительность первого периода постнатальности – 1,6 месяца. Мы объясняем это тем, что физиологический уровень организации при переходе от пренатальности к постнатальности перестает тормозить нервные процессы, что ведет к уменьшению возрастного периода в несколько раз. Понятно, что это всего лишь гипотеза, но сам факт уменьшения имеет место и нуждается в объяснении. Аналогичный сдвиг имеет место при переходе от периода взрослости к периоду зрелости. Но об этом потом...

Использованная литература

1. Карандашев Ю. Н. Эволюционная концепция и периодизация онтогенетического развития / Ю. Н. Карандашев. – Бельско-Бяла : Addendum, 2013; [Электронный ресурс] – Режим доступа : <https://sites.google.com/site/yurikarandashev/>.

УДК 159.9

Ковжижина А.

Особливості мотивації досягнення успіху та тривожності у студентів-магістрантів

Анотація. У статті розглядаються особливості мотивації досягнення успіху, а також тривожності у студентів-магістрантів педагогічного ВНЗ. Для успіху у досягненні поставлених цілей студенту необхідний певний рівень мотиваційної готовності. Виявлено, що магістри в більшості мають середній рівень мотивації успіху та тривожності. Встановлено, що статистично достовірна залежність між рівнем тривожності та мотивацією успіху відсутня. Мотивація успіху не залежить від рівня особистісної тривожності.

Ключові слова: студенти-магістри, мотивація успіху, тривога, тривожність.

Ковжижина А. Особенности мотивации достижения успеха и тревожности у студентов-магистрантов

Аннотация. В статье рассматриваются особенности мотивации достижения успеха, а также тревожности у студентов-магистрантов педагогического вуза. Для успеха в достижении поставленных целей студенту необходим определенный уровень мотивационной готовности. Выявлено, что магистры в большинстве имеют средний уровень мотивации успеха и тревожности. Установлено, что статистически достоверная зависимость между уровнем тревожности и мотивации успеха отсутствует. Мотивация успеха не зависит от уровня личностной тревожности.

Ключевые слова: студенты-магистры, мотивация успеха, тревога, тревожность.

Summary. In the article the features of motivation to succeed, and anxiety in students graduate pedagogical universities. To succeed in achieving the goals the student requires a certain level of motivational readiness. Revealed that most masters have an average level of motivation of success and anxiety. It was established that statistically significant relationship between the level of anxiety and motivation for success is absent. Motivation success does not depend on the level of personal anxiety.

Keywords: students graduate, success motivation, anxiety, anxiety.

Актуальність проблеми. Актуальність проблеми зумовлена тим, що на даний період проблема людської активності та тривожності посідає особливе місце. Особистість, яка здатна ставити перед собою цілі та йти до них, брати відповідальність за свої рішення та вчинки формується в процесі соціалізації. Мотивація досягнення забезпечує саме таку поведінку, яка показує ставлення людини до себе та своєї діяльності. Вивченням цієї проблеми займалися Д. Мак-Клелланд, Г. Мюррей, Х. Хекхаузен, С. Спілбергер та багато інших.

Метою статті є вивчення особливостей рівня мотивації досягнення успіху та тривожності студентів-магістрантів V курсу.

Мотивація досягнення – різновид мотивації діяльності, який залежить від потреб людини здобувати успіхи та уникати невдач [2].

Перші дослідження, присвячені мотивації досягнення, здійснив Д.Мак-Клелланд. Він стверджував, що розвиток мотивації досягнення супроводжується особливостями соціалізації, прикладом можуть бути ціннісні орієнтації представників різних соціальних верств населення. Вчений вважав, що сприятливі умови виховання та середовища формують мотивацію успіху [2].

Г. Мюррей вважав, що потреба в досягненні характеризується наступним: виконання важкого; управляти, маніпулювати; робити швидко і самостійно; долати перешкоди, отримувати високі показники; удосконалюватися; змагатися і випереджати інших; реалізовувати таланти [8].

Згідно з Х. Хекхаузенем мотивація досягнення визначається спробою збільшити або зберегти високу здатність людини до усіх видів діяльності. Саме кінцевий результат є метою мотивації досягнення і отримати його можна завдяки власним особливостям.

Х. Хекхаузен вказував, що для особистостей з мотивацією досягнення властивий постійний перегляд цілей. Постійне повернення до перерваного заняття є також важливим. Мотивацію досягнення вирізняє саме часове охоплення ряду дій від безлічі інших мотивів [7].

Говорячи про мотивацію досягнення успіху, С.А. Пакуліна зазначає, що в ній виділені дві групи мотивів. Зовнішня мотивація досягнення успіху (екстеріорізований успіх) становить наступні види успіху: успіх – удача, успіх – матеріальний рівень, успіх – визнання, успіх – влада. До внутрішньої мотивації досягнення успіху (інтеріоризувати успіх) віднесені наступні види успіху: успіх як результат, особистий успіх, успіх – психічний стан, успіх – подолання, успіх – покликання [4].

А. А. Мірсаєтова вважає, що мотивація досягнення – це поведінка людини, спрямована на досягнення успіхів в житті, на можливо краще виконання будь-якого виду діяльності, яку він вважає значущою і яка орієнтована на досягнення певного результату, до якого може бути застосований критерій успішності. Одним з найважливіших серед сукупності факторів, що визначають мотивацію досягнення, є мотив досягнення. Мотив досягнення пояснює індивідуальні відмінності в орієнтаціях, інтенсивності та послідовності поведінкових актів, пов'язаних з досягненням успіхів. Мотив досягнення є стійкою рисою особистості і проявляється в ситуаціях діяльності досягнення [3].

Для особистостей з мотивацією досягнень властиві: наполегливість у досягненні мети, незадоволеність досягнутим, намагання робити краще, схильність захоплюватися роботою, отримувати задоволення від успіху; необхідність вдосконалювати діяльність, співпраця з іншими людьми. Особистості, які орієнтовані на успіх, переважно мають середній рівень ризику, а ті, хто навпаки – високий рівень ризику. Чим вища мотивація досягнень, тим нижча готовність до ризику [2].

С. Спілбергер вважав, що підвищена тривожність є основним механізмом неадаптивної поведінки. Кожна особистість має свій рівень тривожності. Самоконтроль і самооцінка цього стану є істотним компонентом адаптивної саморегуляції [5].

На думку О.О. Халік, особистісна тривожність є стійкою властивістю особистості, яка характеризується підвищеною схильністю відчувати тривогу через реальні чи уявні небезпеки, визначається фізіологічними, когнітивними, емоційними й поведінковими аспектами та відіграє переважно негативну функцію [6].

Л. Е. Дерягіна, А. К. Шерстеннікова вважають, що суттєвими і відносно незалежними видами мотивації студентів в умовах навчальної діяльності є мотивація досягнення успіху і уникнення невдачі. У показниках академічної успішності простежується залежність ефективності навчання від структури домінуючої мотивації студентів [1].

Р. Р. Хасанова, О. М. Штерц вказують, що існує взаємозв'язок між самооцінкою і мотивацією досягнення успіху, але твердження, що чим вище самооцінка, тим вище рівень мотивації досягнення успіху не підтверджують.

Мотивація досягнення успіху ними визначається як очікування похвали, визнання, оцінка результату діяльності, але ці потреби актуальні в молодшому шкільному і підлітковому віці. А в пізній юності цих потреб не існує, так як в юнацькому віці формується вміння самоаналізу, самоспостереження і рефлексії, здатність аналізувати власні результати і, тим самим, оцінювати себе [5].

Отже, мотивацію успіху вивчали у поєднанні з мотивацією уникання невдач самооцінкою, схильністю до ризику та тривожністю тощо.

Методика та організація дослідження. Дослідження проводилося серед студентів-магістрантів, що навчаються за напрямом підготовки «Українська мова і література» в Криворізькому державному педагогічному університеті. Обсяг досліджуваної вибірки склав 17 осіб (від 21 до 22 років). Для дослідження мотивації досягнень була застосована «Методика діагностики мотивації досягнення успіху Т. Елерса», а для дослідження тривожності - «Шкала самооцінки рівня особистісної тривожності» Ч.Спілберга.

Результати дослідження. Розглянемо результати діагностики студентів-магістрантів за методикою Т. Елерса. Виявлено, що мотивація досягнення успіху студентів-магістрантів в більшості середня та достатньо висока (див. рис.1). Зокрема, найбільше студентів демонструють середній рівень мотивації успіху - 47,2%, більше третини досліджуваних мають достатньо високий рівень мотивації - 35,4%.

Рис. 1. Особливості мотивації успіху студентів-магістрів

Дуже високий рівень мотивації досягнення успіху властивий 11,8% студентів, тоді як низький рівень – лише 5,9%. Можна сказати, що рівень мотивації студентів високий, адже студенти-магістранти вже не перший рік навчаються, у деяких вже є сім'ї, робота тощо.

Проаналізуємо результати діагностики студентів-магістрів за методикою «Шкала самооцінки рівня особистісної тривожності» Ч. Спілберга (див. Рис. 2).

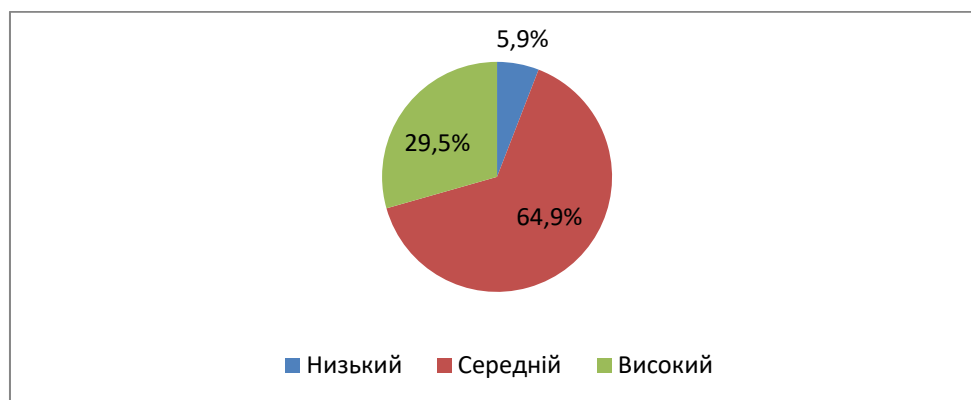

Рис. 2. Особливості тривожності студентів-магістрів

Встановлено, що більшість студентів мають середній рівень тривожності – 64,9%, що свідчить про емоційне благополуччя даних досліджуваних. Низький рівень тривожності властивий лише 5,9% магістрам. Викликає занепокоєння досить значний відсоток студентів, які демонструють високий рівень тривожності, майже третина досліджуваних – 29,5%. Високий рівень тривожності впливає на поведінку людини. Такі особистості схильні до надмірного хвилювання, стану тривоги в різноманітних ситуаціях, може знижуватися ефективність їх діяльності.

Розглянемо взаємозв'язок мотивації успіху з тривожністю у студентів-магістрів. У студентів з середнім рівнем тривожності спостерігається середній, а в більшості випадків високий рівень мотивації. Серед студентів з високим рівнем тривожності домінує середній рівень мотивації досягнення успіху – 60%. Тоді як високий і дуже високий рівні мотивації представлені значно меншими відсотками – по 20%.

Але поряд з тим за результатами кореляційного аналізу встановлено, що статистично достовірний зв'язок між тривожністю та мотивацією успіху відсутній як за параметричним критерієм Пірсона (0,2 при рівні значимості 0,4), так і за непараметричним критерієм Спірмена (0,098 при рівні значимості 0,7). Отже, від рівня тривожності не залежить рівень мотивації успіху.

Висновки. Мотиваційні феномени є одним з визначальних внутрішніх факторів людини, які впливають на її досягнення успіху. У ході проведеного дослідження було виявлено, що в опитаних нами студентів V курсу домінує високий рівень мотивації досягнення успіху. Можна сказати, що студенти-магістранти успішні особистості, мають в середньому достатній рівень мотивації успіху. Встановлено, що статистично достовірний зв'язок між особистісною тривожністю та мотивацією успіху відсутній. Також студенти мають в більшості середній рівень тривожності, хоча третина студентів - високотривожні. Це означає, що останні схильні до надмірного хвилювання, стану тривоги в широкому колі ситуацій. Але в конкурентному сучасному середовищі потрібні стресостійкі, невисокотривожні особистості. У зв'язку з цим нагальною стає необхідність з одного боку стимулювати розвиток мотивації успіху, а з іншого – сприяти зниженню рівня тривожності до оптимального рівня.

Список використаної літератури

1. Дерягина Л. Е. Роль доминирующей мотивации в успешности (неуспешности) учебной деятельности и ее взаимосвязь с личностной и ситуативной тревожностью / Л. Е. Дерягина, А. К. Шерстенникова / Современные исследования социальных проблем (электронный научный журнал). – 2015. – №12(56). – 12 с.
2. Макклелланд Д. К. Теория мотивации Макклелланда / Д. К. Макклелланд. – Режим доступу до статті <https://4brain.ru/blog/%D1%82%D0%B5%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%8F-%D0%BC%D0%BE%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%B0%D1%86%D0%B8%D0%B8-%D0%BC%D0%B0%D0%BA%D0%BA%D0%BB%D0%B5%D0%BB%D0%BB%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D0%B0/>
3. Мирсаєтова А. А. Мотивация достижения успеха личности: психологический аспект / А. А. Мирсаєтова // Психологическая практика. – 2010. – № 5. – С. 56 – 59.
4. Пакулина С. А. Методика диагностики мотивации достижения успехов студентов в вузе / С. А. Пакулина // Психология обучения. 2009. № 1. С. 102 – 113.
5. Спілбергер Х. Шкала реактивної та особистісної тривожності / Х. Спілбергер. – Режим доступу до статті <http://psy.rv.ua/content/shkala-reaktivno%D1%97-ta-osobist%D1%96sno%D1%97-trivozhnost%D1%96-sp%D1%96lberger-khan%D1%96n>
6. Халік О. О. Тривожність як чинник дезадаптації практичних психологів-початківців : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07 / О. О. Халік. - Київ, 2010. - 20 с.
7. Хасанова Р. Р. Исследование взаимосвязи самооценки і мотивации достижения успеха у студентов / Р. Р. Хасанова, О. М. Штерц / Современные наукоемкие технологии, 2013. – № 7–2. – С. 220 – 221.
8. Хекхаузен Х. Психология мотивации достижения / Х. Хекхаузен. – Санкт-Петербург: Смысл, 2001. – 860 с.
9. Холл К. С. Теории личности / К. С. Холл, Г. Линдсей. – Москва: КСП+, 2000. – 672 с.

УДК 159.9

Лашкун О. С.

Особливості страхів у дітей молодшого шкільного віку

Анотація. У статті зроблена спроба вивчення поняття «страх». Проаналізовані класифікації страхів за різними ознаками. Експериментально виявлені поширені страхи серед дітей молодшого шкільного віку: страх смерті, покарання, фізичного пошкодження.

Ключові слова: страх, молодший шкільний вік, класифікація страхів.

Лашкун А. С. Особенности страхов у детей младшего школьного возраста